

Samarbeid, samhandling og dei ulike koordinatorordningane – lovkrav og retningslinjer

Innlegg på møteplassen 25. oktober 2023

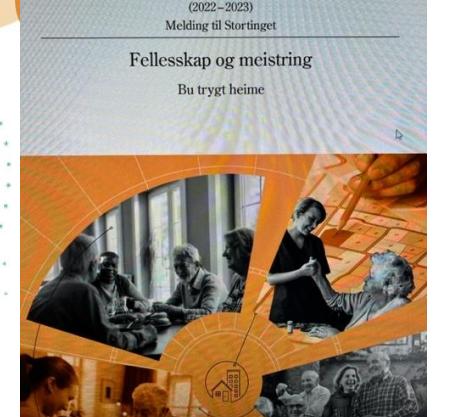
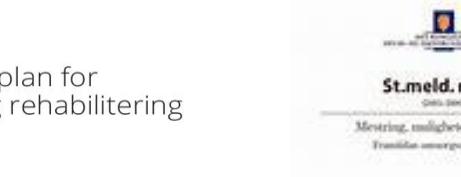
Turid Måseide, seniorrådgjevar, Statsforvaltaren i Vestland

Statsforvaltaren i Vestland

Nasjonale føringar på rehabiliterings- feltet

Hausten 2023: Ny Nasjonal helse- og samhandlingsplan

Nasjonale krav og føringar for rehabilitering

Lov og forskrift og normerende dokument

Rehabilitering som lovpålagde tjenester – lov og forskrift, hol § 3-2 og sphl § 2-1

Nasjonal rettleiar om rehabilitering og habilitering, individuell plan og koordinator – normerande for det faglege innhaldet (Helsedirektoratet 2015).

Rundskriv I-5/2017 – om å utgreie potensialet for rehabilitering før iverksetting av kompenserande tiltak og tenester

Politiske dokument – eit utval

Stortingsmeldingar og statsbudsjett mm.

- Primærhelsemeldinga, «Nærhet og helhet», Meld.St. 26 (2014-2015)
- Opptrappingsplanen for habilitering og rehabilitering (2017-2019)
- NY: Nasjonal helse- og samhandlingsplan frå 2024 (vert lagt fram hausten 2023)
- Årlege statsbudsjett

Formålet med rehabilitering er å

«...sikre at personer som har behov for sosial, psykososial eller medisinsk habilitering og rehabilitering, tilbys og ytes tjenester som kan bidra til stimulering av *egen læring, motivasjon, økt funksjons- og mestringsevne, likeverdighet og deltagelse*. Formålet er også å *styrke samhandlingen mellom tjenesteyter og pasient og bruker og eventuelt pårørende, og mellom tjenesteytere og etater innen et forvaltningsnivå eller på tvers av forvaltningsnivåene*.

Forskriften skal videre sikre at tjenestene tilbys og ytes

1. *ut fra et pasient- og brukerperspektiv,*
2. *i eller nærmest mulig pasientens og brukerens vante miljø,*
3. *samordnet, tverrfaglig og planmessig,*
4. *i en for pasientens og brukerens meningsfylt sammenheng.»*

(Forskrift om habilitering og rehabilitering og koordinator §1)

Definisjonen av rehabilitering

Forskrifta § 3 Definisjon av habilitering og rehabilitering

«*Habilitering og rehabilitering skal ta utgangspunkt i den enkelte pasient og brukers livssituasjon og mål.*

Habilitering og rehabilitering er målrettede samarbeidsprosesser på ulike arenaer mellom pasient, bruker, pårørende og tjenesteytere. Prosessene kjennetegnes ved koordinerte, sammenhengende og kunnskapsbaserte tiltak.

Formålet er at den enkelte pasient og bruker, som har eller står i fare for å få begrensninger i sin fysiske, psykiske, kognitive eller sosiale funksjonsevne, skal ges mulighet til å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltagelse i utdanning og arbeidsliv, sosialt og i samfunnet».

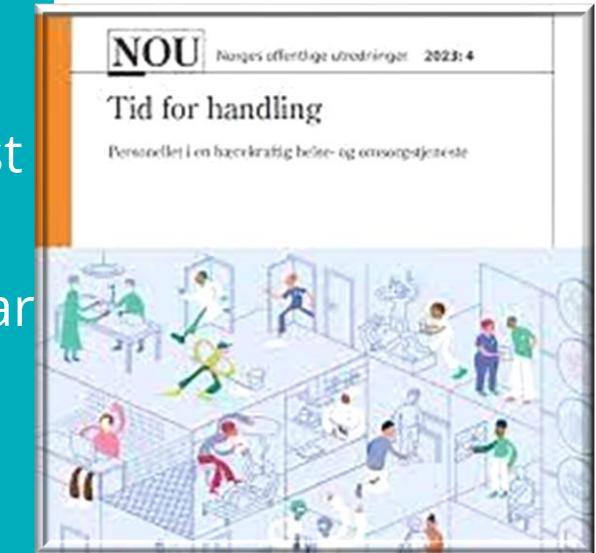
Rehabilitering er: Målretta, intensiv og strukturert innsats for å

Individnivå

- vinne tilbake funksjonsnivå etter sjukdom og skade
- forseinke ei progredierande utvikling – vedlikehalde funksjon – hindre tilbakefall
- omstilling – øve opp evne til meistring

Systemnivå

- dempe presset på pleie- og omsorgstenestene
- sikre at fleire pasientar kan klare seg heime lengst mogleg
- redusere tal reinnleggingar

Mål for opptrappingsplanen for habilitering og rehabilitering

- At tilbodet om habilitering og rehabilitering samsvarar med behova til pasientane og brukarane
- Kommunane skal styrkast og rustast til å ta eit større ansvar for feltet og på sikt kunne overta rehabiliteringsoppgåver frå spesialisthelsetenesta
- Å vareta tilbod i spesialisthelsetenesta
- Å styrke brukarperspektivet
- Å betre kvalitet, samhandling og koordinering mellom og innanfor nivåa

Forslag til statsbudsjett 2024

«Fortsatt styrking i tråd med de nasjonale målene om at alle med behov for habilitering og rehabilitering skal tilbys dette, og at tjenestene skal tilbys nærmest mulig pasientens vante miljø. Veileder om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator skal legges til grunn i utviklingsarbeidet. Evalueringen av opptrappingsplanen er også et viktig kunnskapsgrunnlag for prioritering av tiltak».

«Styrke det faglige innholdet i tjenestene slik at pasientene blir møtt med nødvendig kompetanse både knyttet til sine somatiske, psykiske, kognitive, sansemessige og sosiale funksjonsutfordringer og helsetilstand.»

«Bygge ned tersklene mellom somatikk og psykisk helse».

«Utvikle habiliteringstjenestene i årene fremover»

...statsbudsjettet

- Tidleg avklaring av behov og potensiale for rehabilitering – jf. rundskriv I-5/2017
- Vurdere tydlegare organisering og leiing av feltet – i ny St.meld.
- Intensivere bruken av teknologi
- Helsefellesskap som sentrale arenaer for samhandling, kompetanseutvikling og ansvarsavklaring
 - spesialisthelsetenesta må utvikle tilboda sine i tett dialog med kommunane – felles planlegging
- Styrke kompetansen i tenestene
 - ParkinsonNet – landsdekkande innan 2024
 - Styrke rettleiing og ambulante tenester
- Styrke kommunal «arbeidsretta rehabilitering»
- Styrke kvardagsrehabilitering
- Styrke rehabilitering knytt til arbeid og helse og psykisk helse og muskel- og skjelettplager

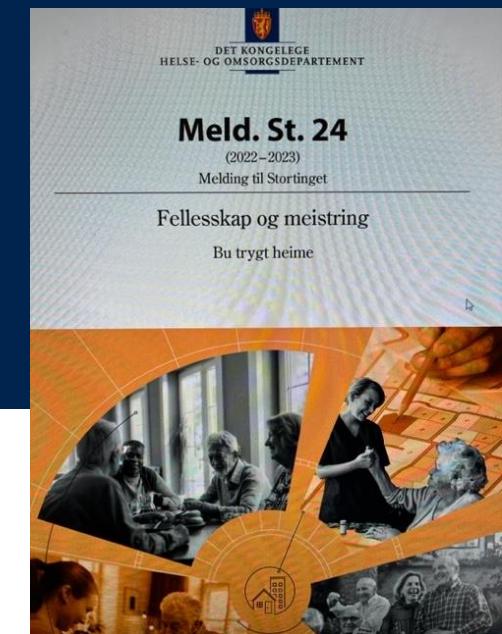

...statsbudsjettet

- Betre kunnskap om innhald og kvalitet i tenestene (vidareføre tiltak starta i 2022)
 - Funksjonsvurderingsverktøy i spesialisthelsetenesta – understøtte finansiering
 - Betre kodeverk for hab og rehab i kommunane
 - Utvikle kvalitetsindikatorer
 - Rehabiliteringsregisteret
- Følgje opp føreslårte tiltak frå utgreiinga om rehabilitering til personar med augesjukdommar
- Følgje opp føreslårte tiltak frå utgreiinga om rehabilitering til personar med hørselshemmning
- Pakkeforløp hjerneslag
- Vareta retten til koordinerte tenester

Ny helse- og samhandlingsplan – ny stortingsmelding frå 2024
- eige kapittel om rehabilitering, habilitering og meistring

Haust/vinter 2023:
Ny Nasjonal helse-
og
samhandlingsplan

«Fellesskap og meistring»

Meld.St.24 (2022-23)

Nokre utdrag frå meldinga:

«Tenestene bør derfor legge vekt på **å greie ut rehabiliteringsbehovet** og -potensialet for brukarane sine før det blir sett i verk permanente tiltak som kompenserer for tap av funksjonsevne»....

«Det er ei utfordring at rehabiliteringstenestene som blir ytte i den kommunale helse- og omsorgstenesta, er **lite beskrivne med tanke på innhald og omfang**»....

«På oppdrag frå Helse- og omsorgsdepartementet har Helsedirektoratet begynt å jobbe med **forbetringar av datakvalitetten** innan habilitering og rehabilitering, blant anna ved å greie ut kvalitetsindikatorar for rehabiliteringsfeltet»

«Regeringa vil følge nærmare opp utviklinga på områda habilitering, rehabilitering og meistring i den **kommande Nasjonal helse- og samhandlingsplan**».

Lovendringane om samarbeid og koordinering som gjeld frå 1. august 2022

- Harmonisering i 14 lover
- Samarbeid
- Samordning
- Koordinator
- Barnekoordinator
- Individuell plan

Prop. 100 L
(2020–2021)

[Proposisjon til Stortinget \(forslag til lovvedtak\)](#)

[Endringer i velferdstjenestelovgivningen
\(samarbeid, samordning og
barnekoordinator\)](#)

God overgangar gjennom samarbeid og samordning – lovkrava er styrka

Kvalitetsdefinisjonen som vert lagt til grunn for kvalitetsforbetring i heile helse- og omsorgstenesta vart introdusert gjennom den nasjonale kvalitetsstrategien [«Og bedre skal det bli»](#) i 2005, og har seks dimensjonar.

- Tenester av god kvalitet:

- ✓ verkar
- ✓ er trygge og sikre
- ✓ involverer brukarane og gjev dei innflytelse
- ✓ **er samordna og prega av kontinuitet**
- ✓ utnyttar ressursane på ein god måte
- ✓ er tilgjengelege og rettferdig fordelt

Samarbeid må vere ein integrert del av tjenesteytinga

Harmonisering i 14 lover

HOD	BFD	KD	AID
Tannhelselova	Barnevernlov	Opplæringslova	Nav-lova
Spesialisthelsetenestelova	Familievernkontorlova	Friskulelova	Sosialtenestelova
Psykisk helsevernlova	Krisesenterlova	Barnehagelova	Integreringslova
Helse- og omsorgstenestelova			
Pasient- og brukarrettslova			

Nasjonal veileder om samarbeid

Helsedirektoratet

Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familiør

Nasjonal veileder

Først publisert: 15. september 2022
Sist faglig oppdatert: 15. september 2022

/nav/ Udir Bufdir

Veilederen er utarbeidet av Arbets- og velferdsdirektoratet, Utanningsdirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiendirektoratet og Helsedirektoratet.

Innhold

1. Innledning - Samarbeid til barns beste	4
2. Samarbeid på systemnivå	6
3. Samarbeid på individnivå	12
4. Samordningsplikt for kommunen	19
5. Barnekoordinator	22
6. Individuell plan	34
7. Veiledningsplikt, oppmerksomhetsplikt og taushetsplikt	39
8. Om veilederen	44

Samarbeid og samordning

Hol § 3-4 *Kommunens plikt til samarbeid og samordning*

De kommunale helse- og omsorgstjenestene skal samarbeide med andre tjenesteytere dersom samarbeid er nødvendig for å gi pasienten eller brukeren et helhetlig og samordnet tjenestetilbud

Kommunen skal samordne tjenestetilbudet etter første ledd. Ved behov skal kommunen bestemme hvilken kommunal tjenesteyter som skal ivareta samordningen. Dersom det er oppnevnt barnekoordinator etter [§ 7-2 a](#), skal barnekoordinatoren sørge for samordning av tjenestetilbudet

De kommunale helse- og omsorgstjenestene skal, i tillegg til å følge opp enkelte pasienter eller brukere, samarbeide med andre tjenesteytere slik at de kommunale helse- og omsorgstjenestene og andre tjenesteytere kan ivareta sine oppgaver etter lov og forskrift.

Med tjenesteytere menes kommunale, fylkeskommunale og statlige tjenesteytere, private tjenesteytere som yter tjenester på vegne av slike tjenesteytere, barnehager som får tilskudd etter [barnehageloven § 19](#) og skoler som får statstilskudd etter [privatskolelova § 6-1](#)

- ← Samarbeidsplikt på individnivå
- ← Samordningsplikt
- ← Samarbeidsplikt på systemnivå
- ← Definisjon av «tjenesteyter»

Når inntrer plikta til å samarbeide?

- Velferdstenestene har plikt til å vurdere om samarbeid er nødvendig
- Når er samarbeid nødvendig?

NO:når det er nødvendig for å gi pasienten eller brukaren et helhetlig og samordnet tjenestetilbud NB: Fokus på personens behov!!!

FØR: ...når det var nødvendig for å løyse organets eigne oppgåver / yte tenester

- Nødvendighetskravet skal ikke tolkast strengt
- Det kan vere nødvendig å samarbeide sjølv om behovet for hjelp er kortvarig
- Målgrupper for endringane er kommune, fylkeskommune, stat og private aktørar

(Prop. 100 L (2020-2021) [Endringer i velferdstjenestelovgivningen](#) – (samarbeid, samordning og barnekoordinator))

- helse- og omsorgstjenesteloven
- spesialisthelsetjenesteloven
- psykisk helsevernloven
- tannhelsetjenesteloven
- pasient- og brukerrettighetsloven
- barnevernloven
- krisesenterloven
- familievernkontorloven
- barnehageloven
- opplæringsloven
- privatskoleloven
- sosialtjenesteloven
- NAV-loven
- integreringsloven

Tre viktige steg

Steg 1: Avklare om andre tjenesteytere gir tjenester

Steg 2: Vurdere om det er behov for at tjenestene samarbeider

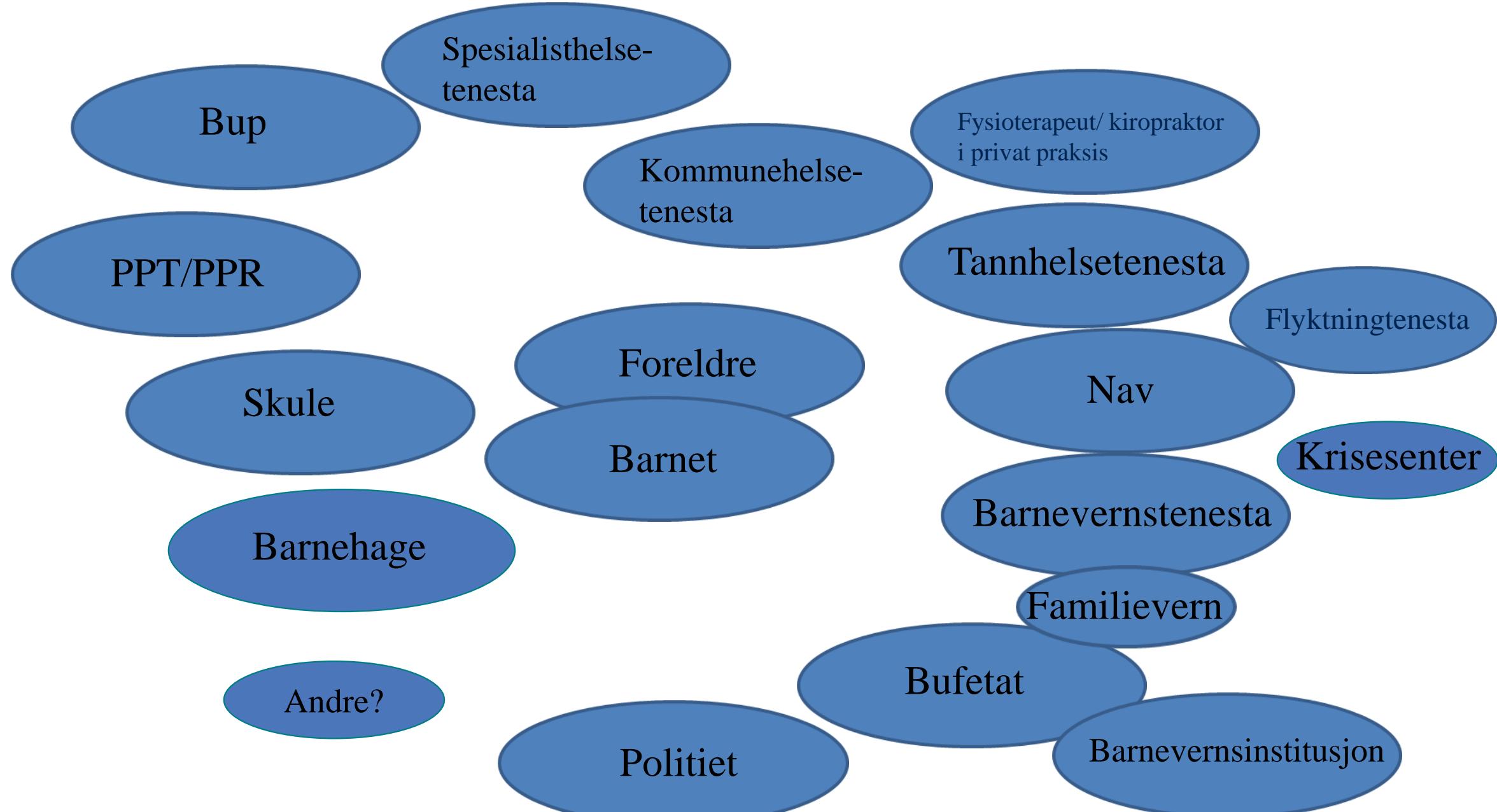
Steg 3: Opprette kontakt med aktuell tjeneste

Samarbeid om barn

Filmen om Stian og tenestene

<https://vimeo.com/291453010>

Barnekonvensjonen

Koordinator, barnekoordinator, individuell plan

- Koordinator
 - Pbri § 2-5 b (ny), hol § 7-2, sphl § 2-5 a (ny)
- Barnekoordinator
 - Pbri § 2-5 c (ny), hol § 7-2 a (ny), hol § 7-3 (endra)
- Individuell plan
 - Pbri § 2-5, Hol § 7-1, Sphl § 2-5, Phvl § 4-1, Sotl § 28 og § 33, Nav-lova § 15, Bvl § 15-9
 - Ny forskrift (felles, gjeld likt for alle fagområda)

Barnekoordinator – rett og plikt

Familiens rett til barnekoordinator følger av pasient- og brukarrettslova § 2-5 c:

«Familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og som vil ha behov for langvarige og sammensatte eller koordinerte helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester, har rett til barnekoordinator i samsvar med helse- og omsorgstjenesteloven § 7-2 a.»

Kommunens plikt til å oppnemne barnekoordinator følger av helse- og omsorgstenestelova § 7-2 a.

Det er helse- og omsorgstenesta som pliktar å tilby barnekoordinator, men rolla som barnekoordinator kan også personell frå andre sektorar ha.

Andre velferdstenester skal samarbeide med barnekoordinatoren.

Når det er oppnemt barnekoordinator, er det han/ho som skal ta seg av samordninga av tenestetilbodet

Vilkåra for rett til barnekoordinator

1. Familien ventar barn eller har barn under 18 år
2. Barnet har alvorleg sjukdom, skade eller nedsett funksjonsevne
3. Barnet har behov for langvarige og sammensette eller koordinerte helse- og omsorgstenester og andre velferdstenester

Kommunen må vurdere konkret om vilkåra er oppfylte.

Kommunen skal planleggje, gjennomføre, evaluere og korrigere verksemda, slik at omfanget og innhaldet i tenestene er i samsvar med gjeldande lovkrav, sjå helse- og omsorgstenestelova § 3-1 tredje ledd

- Forskrifta om leiing og kvalitetsforbetring i helse- og omsorgstenesta
- Felles praksis i kommunen – presedensarkiv, interne retningslinjer mv.

Koordinatorrollene

Koordinator etter hol

- skal sørge for nødvendig oppfølging pasienten/brukaren
- skal også sikre samordning av tenestetilbodet og framdrift i arbeidet med individuell plan

Barnekoordinator etter hol

- skal sørge for
- koordinering av det samla tenestetilbodet
- å ha oversikt over og bidra aktivt til å vareta kommunens ansvar for nødvendig oppfølging og tilrettelegging for familien og barnet i form av tilbod om eller yting av helse- og omsorgstenester og andre velferdstenester
- at familien og barnet får nødvendig informasjon og helhetlig veiledning om helse- og omsorgstenestetilbodet
- at familien og barnet får nødvendig informasjon og helhetlig veiledning om andre velferdstenester og relevante pasient- og brukarorganisasjonar, at familien og barnet får veiledning i sin kontakt med desse, og at det vert formidla kontakt eller henvisning vidare til slike tenester eller organisasjoner og
- framdrift i arbeidet med individuell plan

Koordinator etter sphl

- skal sørge for nødvendig oppfølging av pasienten
- skal også sikre samordning av tenestetilbodet i samband med institusjonsopphald og overfor andre tenesteytarar og sikre framdrift i arbeidet med individuell plan

Skal vere helsepersonell

Koordinatorordningane - vilkår

Koordinator etter hol

«pasient» / «brukar» «med behov for» «langvarige og koordinerte tenester» etter helse- og omsorgstenestelova

Barnekoordinator etter hol

«familier» «som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne», «og som vil ha behov for» «langvarige og sammensatte eller koordinerte helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester»

Koordinator etter sphl

«pasient» «med behov for» «komplekse eller langvarige og koordinerte tjenester» etter spesialisthelsetenestelova

Forskrift om individuell plan

Forskrift om individuell plan ved ytelse av velferdstjenester

Dato	FOR-2022-06-22-1110
Departement	Barne- og familiedepartementet
Avd/dir	Barnevernavdelingen
Ikkrafttredelse	01.08.2022
Endrer	FOR-2011-12-16-1256
Hjemmel	LOV-1999-07-02-61-§2-1a , LOV-1999-07-02-61-§2-5 , LOV-1999-07-02-61-§2-5a , LOV-1999-07-02-61-§2-5b , LOV-1999-07-02-62-§4-1 , LOV-2011-06-24-30-§3-2 , LOV-2011-06-24-30-§7-1 , LOV-2011-06-24-30-§7-2 , LOV-2011-06-24-30-§7-3 , LOV-2009-12-18-131-§28 , LOV-2006-06-16-20-§15 , LOV-1992-07-17-100-§3-2a
Kunngjort	22.06.2022 kl. 15.25

[Historiske versjoner](#) [Forarbeider](#) [Rundskriv](#) [Opprett varsling](#) [Del lenke](#) [Skriv merknad](#)

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 22. juni 2022 med hjemmel i lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. (spesialisthelsetjenesteloven) § 2-1a sjuende ledd, § 2-5 andre ledd, § 2-5a tredje ledd og § 2-5b andre ledd, lov 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern (psykisk helsevernloven) § 4-1 andre ledd, lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) § 3-2 andre ledd, § 7-1 tredje ledd, § 7-2 andre ledd og § 7-3 andre ledd, lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven) § 28, lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) § 15 og lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) § 3-2a andre ledd. Fremmet av Barne- og familiedepartementet.

Koordinerande einings ansvar

Helse- og omsorgstenestelova § 7-3:

§ 7-3. Koordinerende enhet

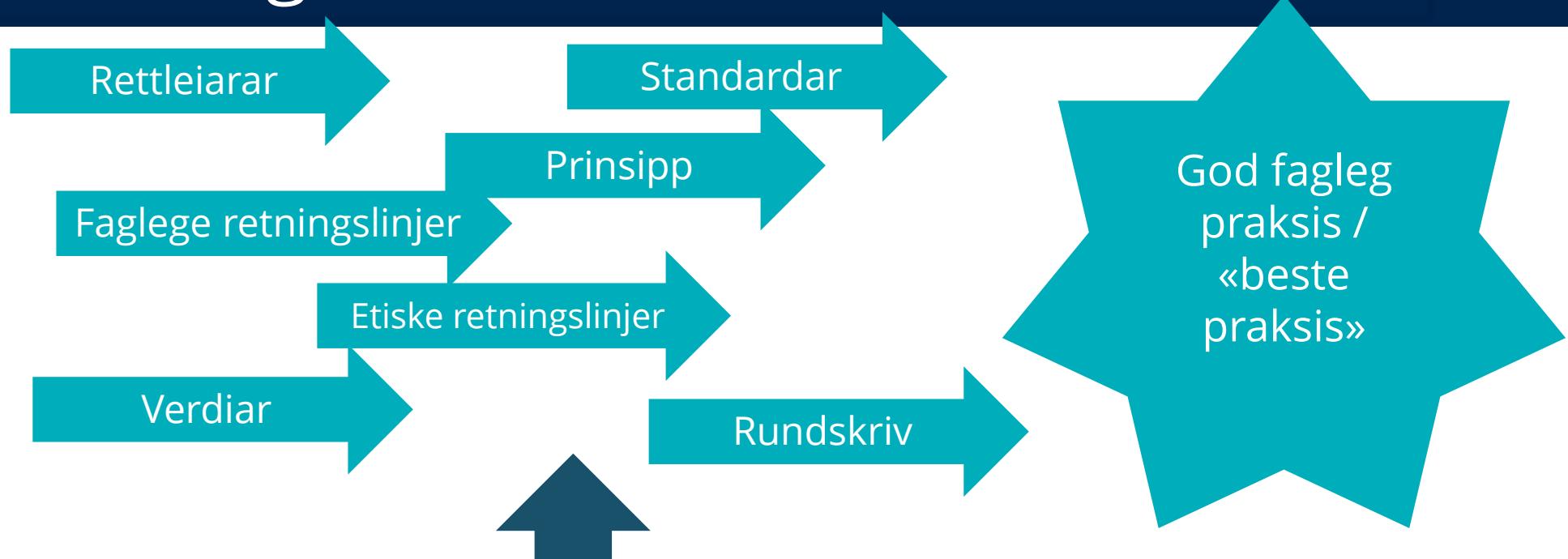
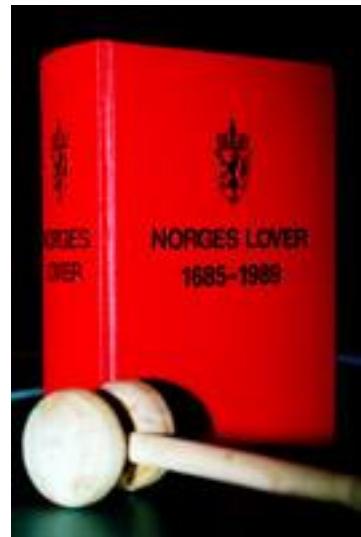
Kommunen skal ha en koordinerende enhet for habiliterings- og rehabiliteringsvirksomhet. Denne enheten skal ha overordnet ansvar for arbeidet med individuell plan, og for oppnevning, opplæring og veiledning av koordinator og barnekoordinator etter §§ 7-1, 7-2 og 7-2 a.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om hvilket ansvar den koordinerende enheten skal ha.

0 Endret ved lov 11 juni 2021 nr. 78 (i kraft 1 aug 2022 iflg. res. 20 mai 2022 nr. 871).

Frå lovkrav til god fagleg praksis - implementering

«Å utøve skjønn handler om vurderingene vi gjør når vi skal fatte beslutninger på områder som er komplekse og kanskje uoversiktlige. Skjønnet utøver vi for å finne det beste svaret blant mange mulige når det ikke finnes eksakt oppskrift på hva som er riktig».
(Ingar Heum, Gyldendal)

Lær av kvarandre - nettverk og møteplassar

Arenaer og nettverk for erfaringsdeling og rettleiing
– fagutvikling integrert i tjenesteytinga

- Internt i kommunen – på tvers av sektorar
- Mellom kommunar og med spesialisthelsetenesta
- Refleksjonar om faglege og etiske problemstillingar og dilemma

Innhente brukarinnssikt – få tilbakemeldingar systematisk

Øve opp «skjønet»
- trene på ferdigheiter og samarbeid, og øve opp «det kliniske blikket»

Rettleiaren om rehabilitering og habilitering, individuell plan og koordinator

Strukturelle endringar pga endringar i lov og forskrift:

- Tidlegare forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator er endra til forskrift om habilitering og rehabilitering og koordinator
- Ny tverrsektoriell forskrift om individuell plan
- Den nasjonale rettleiaren Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier gjeld ikkje berre for denne målgruppa. Regelverket om samarbeid, samordning og individuell plan gjelder uavhengig av alder og målgrupper
- Den nasjonale rettleiaren Rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator
 - Uendra struktur, men innhaldet vert oppdatert i tråd med dei nye samarbeidsreglane, og det vert lenka til nytt regelverk og den nasjonale rettleiaren Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier
 - Det vert lenka til ny forskrift om individuell plan (tverrsektoriell)
 - Utover dette er det ikkje endringar i innhaldet i rettleiaren

Evaluering av samarbeidsreglane

Vil endringane i lovane resultere i at barn, unge og familiene deira opplever meir helskaplege og koordinerte tjenester?

NTNU Samfunnsforskning skal i fem år undersøkje om lovendringane verker etter formålet

- Delrapport 1 – publisert sept 2023
[NTNU Samforsk | Bedre tjenester til barn og unge med...](#)

